

[Socialministeren.] nu stadig tage lidt forbehold over for; vi må have regnskaberne ind i marts måned; før vi kan foretage den endelige gruppering.

Hermed sluttede forhandlingene.

§§ 1-3, ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af § 4, § 4 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 2, § 5, således ændret, § 6, ændringsforslag nr. 3, § 7, således ændret, § 8, ændringsforslag nr. 4, § 9, således ændret, § 10, ændringsforslag nr. 5, § 11, således ændret, §§ 12 og 13, ændringsforslagene nr. 6-8, § 14, således ændret, ændringsforslag nr. 9 om en ny affattelse af § 15, § 15 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 10, § 16, således ændret, § 17, ændringsforslagene nr. 11-16, § 18, således ændret, § 19, ændringsforslag nr. 17, § 20, således ændret, ændringsforslag nr. 18, § 21, således ændret, og § 22 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om husmoderafløsning og hjemmehjælp.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 74) findes i tidenden sp. 1684; udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 825).

Der var stillet 7 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Lis Groes: Ja, det er jo et beskedent lovområde, vi har for os her; men et område, som jeg tror virkelig har betydet stor gavn for den enkelte familie.

Udvalget har arbejdet intensivt med lovforslaget; adskillige paragraffer fremtræder nu i en klarere form, og jeg vil gerne på mit partis vegne sige tak for den forståelse, der er vist både i udvalget og af ministeren.

Jeg er glad for, at vi har fået den gamle bestemmelse igen med, at det påhviler enhver kommunalbestyrelse at gennemføre disse ordninger; jeg er også glad for, at husligt arbejde er udgået; det var en for snæver betegnelse. Men så er der jo selvfølgelig tilbage et par problemer, som vi har drøftet inderligt, og hvor det ikke er lykkedes os at vinde gehør.

Det ene spørgsmål er muligheden for i barseltilfælde at yde gratis husmoderafløsning. Der er sundhedsstyrelsen blevet spurgt, og sundhedsstyrelsen oplyser, at

„Det er sundhedsstyrelsens opfattelse — og indenrigsministeriet deler ganske denne — at den udvikling, der er i gang, — en udvikling med flere fødeklinikker — ikke vil blive bremset, selv om der gennemføres et forslag om, at der ydes gratis husmoderafløsning til hjemmefødende kvinder. Indenrigsministeriet og sundhedsstyrelsen kan således ikke fraråde forslaget gennemførelse.“

Nu er der jo forskel på ikke at fraråde og at tilskynde, at man skal gennemføre det; men alligevel ser vi altså her klart, at man i og for sig gerne ville gå med til det fra sundhedsstyrelsens og indenrigsministeriets side, men socialministeren har ikke kunnet tilslutte sig dette forslag.

Nu må det siges, at forslaget måske i højere grad henhører under indenrigsministeren; det kan være, det skal rejses på en anden led. Men det, som for mit parti har været afgørende i dette spørgsmål, er ønsket om at ligestille kvinder, der føder ude, og kvinder, der føder hjemme, i økonomisk henseende. Vi kan ikke se, at det skal være rimeligt, at det simpelt hen er billigere at føde ude end hjemme. Det er det nemlig ikke for samfundet. Men jeg håber altså, vi kan vende tilbage til den sag senere. Ja, så vil jeg lige sige, at ét argument synes jeg i hvert fald ikke man kan bruge,

[Lis Grøes.]

og det er dette, at kun 35 pct. af samtlige kvinder føder hjemme. Jeg synes ikke, man kan bruge „kun“ i den forbindelse. Jeg minder om, at socialdemokratiet stadig er landets største parti og ligger på et procenttal deromkring.

Så er der uddannelsen. Vi har jo drøftet spørgsmålet om obligatorisk uddannelse, og det har ikke været muligt for os at trænge igennem i udvalget over for regeringspartierne med det synspunkt, at tiden er moden til obligatorisk uddannelse for disse grupper. Det er blevet anført, at man mener, at det for tiden er betænkeligt. Den kender vi jo godt, det er god konservativ tankegang; det gør mig bare lidt sørgmodig, at også de radikale er faldet for denne konservative tankegang, at tiden ikke er moden. Jeg vil gerne minde om, at da vi sidst havde dette lovområde til behandling, lykkedes det udvalget at vinde tilslutning hos den daværende minister til tanken om at få en obligatorisk ordning for samtlige kommuner. Det lykkedes udvalget under behandlingen at få dette i havn, og det lykkedes at få ministeren gjort mindet for det. Det er mig en sorg, at det ikke på tilsvarende måde har været muligt i denne omgang at påvirke ministeren og regeringspartierne, og jeg mener i virkeligheden, at det er temmelig katastrofalt. Sandheden er jo, at der er mangel på disse hjælpere ud over landet, og man har argumenteret med, at der ville blive en yderligere mangel, såfremt man fik den obligatoriske uddannelse. Jeg mener lige tværtimod, at det, at man betragter dette område som noget, der kræver en vis uddannelse, vil få flere til at blive interesseret i området; de vil være glade for uddannelsen. Alle erfaringer tyder på, at de kvinder, der har gennemgået en sådan uddannelse, har været glade for den, og det er udtrykkelig anført i en af besvarelsenerne, at det giver bedre og stabilere korps.

Nu er der jo tid imellem anden og tredje behandling til at besinde sig, og jeg vil da gerne opfordre til, at man endnu en gang overvejer, om det virkelig er rimeligt at skyde løsningen af dette spørgsmål 3 år ud i fremtiden. Jeg er selvfølgelig tilfreds med, at man dog har sat en revisions-

bestemmelse ind; det vil sige, at så kan man tage fat på spørgsmålet om 3 år igen og måske om 4 år få det igennem. Men vi må jo gøre os klart, at det er ikke alene et spørgsmål om en paragraf i en lov, det er jo også et spørgsmål om, at uddannelsesstederne skal opbygges, og dér vil det være af stor betydning, hvis vi i dag tager beslutningen og siger: bevar mig vel, det behøver ikke endeligt at træde i kraft før om de 3 år, det tager sin tid at få udbygget uddannelsesstederne, men lad os gå i gang nu.

Jeg er tilfreds med, at problemerne omkring børns sygdom er klargjort helt gennem de spørgsmål, vi har stillet. Jeg kunne have ønsket, at det stod helt klart i loven, men bøjer mig for, at der dog står, at hvis der ikke er nogen i hjemmet til at passe syslerne dér, så kan man få en husmoderafløser; jeg er også glad for, at vi har fået det svar, at ordningen kan iværksættes straks og rekvisitionen kan skaffes senere.

Jeg vil også gerne takke for ministerens imødekommenhed med hensyn til løn efter anciennitet, idet jeg har forstået, at såfremt man ved kollektive overenskomster fastlægger en sådan løn efter anciennitet, vil ministeriet være parat til i refusionsordningen at anerkende princippet. Jeg tror også et sådant lønsystem vil kunne bidrage til, at vi får et fast og solidt korps.

Som sagt, jeg omfatter denne lovgivning med virkelig megen varme. Jeg tror, at der er mange mennesker i dette land, der har været i den situation, at de har haft brug for husmoderafløsere og hjemmehjælpere, og jeg tror, at alle ville glæde sig, hvis vi fra nu af virkelig fik faste bestemmelser om uddannelsen.

Gerda Møller: Både under førstebehandlingen og under udvalgsarbejdet har vanskeligheden ved at fremskaffe det nødvendige antal husmoderafløsere og hjemmehjælpere været drøftet og i den forbindelse også, hvor store krav man bør stille til uddannelsen af dette personale. Det er der jo i og for sig ikke noget mærkværdigt i, eftersom det på disse arbejdsområder såvel som på alle andre områder inden for socialforsorgen er afgørende nødvendigt, at der både er et tilstrækkeligt stort personale til rådighed og helst også et tilstrækkeligt

[Gerda Møller.]

kvalificeret antal, hvis det ikke blot skal være en hjælp, som man har ret til på papiret, men virkelig en hjælp, som man kan benytte sig af.

Jeg mærkede mig fru Lis Groes' udtalelse om, at det er god konservativ tankegang at sige, når man ikke på nuværende tidspunkt ønsker en obligatorisk uddannelse indført, at tiden endnu ikke er moden. Jeg har i hvert fald ikke brugt det udtryk, hverken i udvalget eller under førstebehandlingen, og jeg vil gerne sige til fru Lis Groes, at min begrundelse for, at vi ikke allerede nu skal tage den obligatoriske uddannelse op, er, at det efter det konservative folkepartis indstilling må være betænkeligt, dels fordi det vel næppe kan være helt fair over for kommunerne, der jo netop i år fra 1. april har fået pligt til at indføre ordningen, dels under hensyn til den mangel på disse hjælpere, der stadig er i mange kommuner; og endelig også må det være betænkeligt, så længe vi ikke ved noget om, hvad årsagen er til den ringe tilmelding til den allerede eksisterende kursusform.

Det er jo sådan, at vi i dag har mange værdifulde medarbejdere, som ikke har været igennem den eksisterende uddannelse, måske fordi de føler sig for gamle til at sidde på skolebænk, eller fordi de ikke bor i nærheden af et kursussted, eller fordi kommunerne simpelt hen ikke har kunnet afse dem til denne uddannelse, fordi man ikke har kunnet undvære deres arbejdskraft. Vi mener ikke, at vi har råd til at undvære disse medhjælpere i arbejdet nu, og det væsentlige må vel også være, når vi tager alt i betragtning under de nugældende forhold, at der kommer én til det hjem, der trænger til hjælpen.

Selv om jeg er modstander af, at lovforslaget indeholder en revisionsbestemmelse, er jeg i dette tilfælde alligevel tilfreds med bestemmelsen om, at loven skal tages op til revision i folketingsåret 1971-72, fordi kommunesammenlægningerne kan forventes at medføre, at kravene til husmoder-

afløseres og hjemmehjælperes uddannelse må tages op til revision. Indtil da finder det konservative folkeparti det tilstrækkeligt, at der foruden de allerede bestående kursusvirksomheder etableres lokale kurser i eftermiddags- eller aftentimerne, således at der deri kunne ligge en ekstra tilskyndelse til uddannelse, fordi det så ikke er nødvendigt at husmoderafløserne er borte fra deres hjem under uddannelsen.

Som en konsekvens af denne indstilling i det konservative folkeparti kan jeg på mit partis vegne anbefale, at man stemmer for det af socialministeren stillede og af udvalget tiltrådte ændringsforslag nr. 7 til § 11, medens jeg må anbefale, at man stemmer imod det af et mindretal under nr. 5 til § 6 stillede ændringsforslag.

Ved førstebehandlingen udtrykte jeg min tilfredshed med bestemmelsen om, at en husmoderafløser kan sendes ud til lejlighedsvis afløsning af personer, der i hjemmet passer et barn med en fysisk eller psykisk lidelse, og jeg kan derfor også på mit partis vegne tiltræde den foreslåede ændrede affattelse af § 3, stk. 2, der betyder, at husmoderafløserne skal stå til rådighed til denne særlige opgave, dog efter nærmere skøn.

De øvrige af ministeren stillede og af udvalget tiltrådte ændringsforslag, af hvilke nogle er af formel karakter og andre skyldes ønsket om en ændret sproglig formulering, kan jeg også tiltræde på mit partis vegne.

Spørgsmålet om ydelse af vederlagsfri husmoderafløsning i barseltilfælde er også drøftet under udvalgsbehandlingen, men bestemmelse herom er dog ikke optaget i lovforslaget, som jo også i forvejen giver ret til hjælp i forbindelse med fødsel, omend på de normale betingelser med hensyn til betaling, altså gratis til personer uden indtægt eller med små indtægter, mens der i øvrigt må betales efter taksten. Herudover har vi jo bestemmelsen i forsorgslovens § 47, stk. 3, om adgang til hjælp i forbindelse med fødsel, bl. a. også omfattende bistand i hjemmet.

[Gerda Møller.]

Foruden at henvise til den i betænkningen optrykte udtalelse fra indenrigsministeriet vil jeg gerne tilføje, at så længe ikke alle gratis kan føde på klinik eller sygehus, ser mit parti ingen anledning til — oven i købet på et tidspunkt, hvor det er vanskeligt at tilfredsstille efterspørgslen efter husmoderafløsere — at udvide den bestående ordning til at være vederlagsfri for alle i forbindelse med fødsel. Det vil jo kun øge presset på husmoderafløserne, mens den betaling, der spares, kun vil være et lille beløb for den enkelte i forhold til, hvad en fødsel i øvrigt koster, og udgiften for staten og kommunerne vil blive stor — der oplystes jo i udvalget noget om et beløb på op til 20 mill. kr.

Dette lovforslag har fået en særdeles grundig udvalgsbehandling, og der er grund til at takke socialministeren for hendes beredvillighed med hensyn til at efterkomme udvalgets ønsker om fremhævelse i cirkulærer af forskellige forhold, bl. a. om udstrækning af hjælpens varighed ud over de 14 dage, hvis der er behov derfor, samt hjælpen ved børns sygdom i hjemmet.

Jeg skal ikke sige mere om lovforslaget, som mit parti tilsiger en fortsat velvillig behandling.

Eva Ree: Som det fremgår af betænkningen, har der ikke været stærkt divergerende meninger i det udvalg, der har været nedsat i forbindelse med lovforslaget om husmoderafløsning og hjemmehjælp. Der har været enighed om langt de fleste spørgsmål: enkepensionisters behov for hjemmehjælp, det behov, der kan opstå for husmoderafløsning ved børns sygdom, den varighed, husmoderafløsningen skal have, afløsning af personer, der i hjemmet passer et barn med en fysisk eller psykisk lidelse, og også i drøftelserne af løn-, takst- og refusionsspørgsmål. Der har været enighed, og udvalget har med tilfredshed noteret, at socialministeren i cirkulærer og i pjeseform vil medvirke til, at det bliver kendt, hvilken hjælp man kan få gennem husmoder- og hjemmehjælpsordningen. Knap så megen enighed har der så været om ydelse af husmoderafløsning uden vederlag i barseltilfælde. Der er imidlertid ikke stillet noget ændringsforslag i forbindelse hermed.

Derimod er der stillet ændringsforslag på et andet område. Et mindretal, socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget, finder, at der inden for en nærmere fastsat årrække, f. eks. 3 år, bør indføres obligatorisk uddannelse af husmoderafløsere og hjemmehjælpere; og har derfor stillet ændringsforslag nr. 5. Nu vil det sikkert huskes, at lovforslaget om husmoderafløsning og hjemmehjælp oprindeligt er fremsat af den tidligere minister for familiens anliggender, fru Camma Larsen-Ledet; det var i november måned i fjor. I det lovforslag blev der ikke stillet forslag om obligatorisk uddannelse, formentlig fordi den tidligere familieminister såvel som den nuværende socialminister var klar over, både at der finder en gratis undervisning sted med ret til godtgørelse for mistede indtægter under undervisningstiden, og at der i flere kommuner stadig er mangel på husmoderafløsere og hjemmehjælpere. Hvis man nu gør uddannelsen obligatorisk, som mindretallet går ind for, kan man let løbe en risiko for, at de kommuner, der endnu ikke har formået eller evnet at etablere en husmoderafløsnings- og hjemmehjælpsordning, ikke magter opgaven, ikke kan få fornøden tilslutning.

Et flertal, det konservative folkepartis, venstres og det radikale venstres medlemmer af udvalget, har derimod i udvalget foreslået loven taget op til revision i 1971-72 — det er ændringsforslag nr. 7, der er stillet af socialministeren og tiltrådt af hele udvalget — og det har vi gjort ud fra den, synes jeg, nærliggende betragtning, at kommunesammenlægningerne kan gøre det ønskeligt at vurdere husmoderafløsernes og hjemmehjælpernes uddannelse for, når sammenlægningerne er en realitet, at kunne tage stilling til, hvilke krav det til sin tid kan være ønskeligt at stille til ordningen.

Flertalsbetragtningen må også ses i relation til ændringsforslag nr. 1, hvorefter det påhviler enhver kommunalbestyrelse at drage omsorg for, at der findes en husmoderafløsningsordning og en hjemmehjælpsordning fremfor, som det oprindeligt i lovforslaget, blot at drage omsorg for, at en sådan ordning findes.

Hertil kommer jo, at adskillige steder finder der, som jeg nævnte, en gratis undervisning sted. Siden 1962 har knap 4.000

[Eva Ree.]

hjælpere gennemgået et grundlæggende kursus, så vidt jeg ved.

Da flertallet samtidig over for ministeren har peget på det ønskelige i, at der foruden den allerede eksisterende kursusvirksomhed etableres lokale kurser for husmoderafløsere og hjemmehjælpere i eftermiddags- eller aften timerne, hvorved interesserede vil kunne få uddannelse uden at tage ophold uden for deres hjem, så tror jeg, vi er kommet så tæt på løsningen af uddannelsesspørgsmålet, som det er realistisk muligt.

Jeg skal på venstres vegne anbefale, at man stemmer for de af socialministeren stillede ændringsforslag og imod det af S og SF stillede ændringsforslag nr. 5.

Rigmor Christensen: På mit partis vegne kan jeg anbefale det foreliggende lovforslag med de af socialministeren stillede ændringsforslag, der er tiltrådt af udvalget. Jeg vil dog gerne komme med nogle bemærkninger til forslaget.

Der har i udvalget stort set været enighed om, eller i hvert fald har vi opnået enighed om, de fleste problems løsning. Kun spørgsmålet om indførelse af obligatorisk uddannelse har medført en splittelse, resulteret i det af socialdemokratiet og SF stillede ændringsforslag. Det er min opfattelse, at alle partier i og for sig er enige om, at den frie mulighed, som lovforslaget giver for uddannelse, bør gøres obligatorisk. Spørgsmålet drejer sig alene om, fra hvilket tidspunkt dette skal ske.

For mig står det klart, at der må indføres en obligatorisk uddannelse. Vi lever i et samfund, hvor kravene til dygtiggørelse vokser, og hvor man i højere og højere grad knytter uddannelse til de forskellige arbejdsfelter. En obligatorisk uddannelse inden for den foreliggende lov vil ikke alene hæve arbejdet op i plan med andre uddannelsesområder, men sandsynligvis gøre det mere attraktivt og også medføre større løn. Med hensyn til forskellen i lønnens størrelse for uddannede og ikke-uddannede vil jeg dog her indskyde, at den skifter fra kommune til kommune og visse steder er ubetydelig.

Herudover vil jeg understrege, at jeg finder, at arbejdsområdet for husmoder-

afløsere og hjemmehjælpere i sig selv er så alsidigt og omfattende, at en obligatorisk uddannelse må være ønskelig. Jeg tænker her bl. a. på økonomien i forbindelse med vareindkøb og i det hele taget lægning af budget — man må jo erindre sig, at i langt de fleste tilfælde er det mindre hjem, de pågældende udsendes til, hjem, hvor økonomien kan være hårdt spændt — men jeg tænker også på forhold som sygepasning, hygiejne og nødhjælp, pasning og pleje af børn, orientering om sociale forhold og fremfor alt psykologi med henblik på omgang med børn, syge og gamle.

Disse ting, jeg her har nævnt, er blandt flere andre omfattet af uddannelsen inden for lovens kurser, og enhver vil kunne forstå, at en uddannelse inden for disse fag vil være af betydning for såvel husmoderafløseren som hjemmehjælperen.

Når så meget er sagt, vil jeg gerne anføre, at det ikke står mig klart, hvorvidt det er økonomiske årsager, uanset refusion, svigtende søgning af arbejdskraft eller simpelt hen manglende behov for hjælp, der er årsag til, at der findes adskillige mindre kommuner, hvor husmoderafløsning og hjemmehjælp endnu ikke er indført. Det er dog vel mest tænkeligt, at det skyldes økonomien eller mangel på arbejdskraft, og ud fra dette vil jeg finde det mest hensigtsmæssigt at udskyde indførelse af obligatorisk uddannelse til efter 1970, efter hvilket tidspunkt kommunernes sammenlægning er tilendebragt. Jeg vil i denne forbindelse takke ministeren for, at lovforslaget er blevet suppleret med bestemmelsen om, at lovforslaget skal tages op til revision i 1971-72.

Da vi imidlertid er enige om at tilstræbe denne obligatoriske uddannelse og lovforslaget giver ret til at gennemgå en uddannelse, kunne jeg ønske, at man i mel-tiden „reklamerede“, hvis jeg må bruge det udtryk, lidt mere for dette tilbud for ligesom at sætte lidt mere skub i udviklingen. Jeg siger dette, fordi jeg står tvivlende over for, hvorvidt kommunerne gør ansø-gerne bekendt hermed. Jeg kunne tænke mig, at der kunne udfærdiges en lille tryk-sag eller folder indeholdende oplysning dels om de fag, kursus omfatter, dels om varig-heden af kursus, og ikke mindst oplysning

[Rigmor Christensen.]

om, at kursus er gratis, og at der ydes en vis godtgørelse for mistede indtægter under uddannelsen. Samtidig må det naturligvis pålægges kommunerne at udlevere denne tryksag til enhver ansøger. Jeg vil være taknemlig, hvis ministeren vil udtale sig herom.

I øvrigt vil jeg takke ministeren for, at der i cirkulæret vil blive optaget en henstilling til kommunerne om på lokal basis at etablere kursusvirksomhed for husmoderafløsere og hjemmehjælpere i eftermiddags- eller aftentimerne, hvorved de undgår at tage ophold uden for hjemmet.

Bestemmelsen om, at der skal kunne udsendes husmoderafløsere til lejlighedsvis afløsning af personer, der i hjemmet passer et barn med en fysisk eller psykisk lidelse, er meget vigtig. Uden på nogen måde at gå vore institutioner for nær — man kan jo nu engang ikke ansætte en hjælper for hvert enkelt barn — har jeg i flere tilfælde personlig erfaring for, at det handicappede barn har det bedst ved at forblive i hjemmet. Men det er forståeligt, at pasningen under alle omstændigheder kræver en umådelig psykisk arbejdsbyrde, og jeg vil derfor håbe, at kommunerne i videst muligt omfang vil udnytte denne mulighed, som loven giver.

For så vidt angår de tre grupper: hjemmesygeplejersker, husmoderafløsere og hjemmehjælpere, vil jeg gerne udtrykke ønsket om, at man, når man til sin tid har tilendebragt kommunesammenlægningerne, vil gå ind for en koordination af disse tre grupper, som tilfældet er på Frederiksberg. Her sorterer alle tre grupper under ét administrationsapparat, uanset at dette formelt hører under den private institution Frederiksberg Menighedssygepleje, der samarbejder med kommunen, og kommunen betaler samtlige udgifter. Det er alene sygeplejersker, der er tilsynsførende, og disse tilsynsførende aflægger altid et forhåndsbesøg, såfremt der rekvireres hjemmehjælp. Det er en stor betryggelse for patienterne og for de gamle, at det er en sygeplejerske, der kommer og taler med dem om problemerne, og det er også af betydning i de tilfælde, hvor lægen ikke med det samme kan konstatere, hvorvidt der er brug for hjemmehjælp eller sygeplejerske. Endvidere

vil en sygeplejerske jo også bedre kunne fastsætte varigheden af hjælpen i hjemmet. Desuden træder disse sygeplejersketilsynsførende ind, såfremt der er mangel på arbejdskraft inden for hjemmesygeplejen. En sådan koordination er således til gavn for alle parter.

Endelig er jeg glad for, at ministeren i bemærkningerne til lovforslaget har givet tilsagn om, at loven ikke kan, men bør administreres således, at der i påtrængende tilfælde straks ydes husmoderafløsning med efterfølgende rekvisition. Jeg har selv været ude for et tilfælde, som jeg omtalte ved lovforslagets første behandling, men jeg vil gerne understrege, at det er vigtigt, særlig for den enlige moder eller det udearbejdende forældrepar, hvor et barn bliver syg, at denne bestemmelse findes.

Til slut vil jeg sige, at det vel nok ville være rimeligt, om man tog op til overvejelse, hvorvidt der bør indføres obligatorisk betaling af en eller anden størrelse for den tid, der medgår til, at hjælperne skal fra det ene sted til det andet. I nogle kommuner er noget sådant etableret, men efter forskellige regler.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget.

Gunhild Due: Jeg er også glad for den stramning, der sker med hensyn til § 3, hvorefter husmoderafløsere skal kunne udsendes til lejlighedsvis afløsning af personer, der i hjemmet passer et barn med fysisk eller psykisk lidelse. Jeg er enig i, at bestemmelsen kan blive et godt supplement til de hjælpeforanstaltninger, vi har i lov om offentlig forsorg; men vi må desværre se i øjnene, at de steder, hvor der er mangel på husmoderafløsere, vil ordningen være illusorisk. Derfor er det også så vigtigt at stimulere tilgangen af husmoderafløsere.

Allerede under første behandling fremhævede jeg som væsentligt, at man nu måtte gøre kursus obligatorisk og derved skabe et mere stabilt korps af husmoderafløsere. Jeg er ikke enig i, at uddannelseskrav vil hæmme tilgangen af husmoderafløsere, tværtimod. Det fremgår jo også af et svar, vi har fået i udvalget, at afgangene er mindst blandt de afløsere, der har gennemgået kursus. Når man ellers taler så

[Gunhild Due.]

meget om højnelse af og respekt om husligt virke, må man vel også kunne se, at der her kræves kunnen og viden som ved alle andre fag. Det drejer sig ikke bare om at vride karklude, som nogle så smukt udtrykker det. På kursusplanen er der foruden ernæringslære og anden huslighed også timer i sociale forhold, der er timer i psykologi med henblik på omgang med børn, syge og gamle, og der er timer i arbejdsteknik og økonomi. Her vil jeg gerne bede ministeren om at sikre sig, at der indgår undervisning i løfteteknik. Man skulle synes, det var en selvfølge, men problemet blev rejst over for udvalget af en deputation.

På kursusplanen er der også timer i barnepleje og beskæftigelse af småbørn. Der er timer i sygdomslære, nødhjælp o. lign.; her vil jeg lige bede ministeren være opmærksom på, om der undervises i brug af høreapparater. Det er ikke mindst vigtigt, at hjemmehjælpere ved noget om den slags.

Jeg mener altså, at disse kursus er så vigtige, at de bør være obligatoriske af hensyn til at få de bedst muligt kvalificerede husmoderafløserne og for at få et stabilt, respekteret korps. Dertil kommer det ønskelige i at sikre ensartede lønninger.

Jeg skal derfor varmt anbefale det af mindretallet stillede ændringsforslag, der jo tager hensyn til, at man må kunne nå at opbygge den nødvendige kursuskapacitet, idet det skal ske i løbet af 3 år. Det på flertallets foranledning stillede revisionsforslag betyder jo bare, at diskussionen på ny tages op i 1971-72. Skulle man til den tid finde tiden moden, ja, så skal man først til at bygge de fornødne kursussteder op, og så vil der jo gå lang tid igen.

Jeg beklager i øvrigt, at jeg ikke kunne skaffe ørenlyd for mit ønske om et ankenævn. Argumentet med, at ansøgeren vil være rask og ikke have behov for afløser, når sagen endelig blev afgjort, imponerer mig ikke synderligt, for kendelsen vil jo eventuelt kunne virke fremover, altså forebyggende i lignende tilfælde. Men også her må man altså hælde sit hoved til kommunalreformkommissionen. Jeg føler mig nu ikke helt overbevist om, at større kommuner vil sikre mere ensartede skøn i disse sager, selv om det vel kan hjælpe

noget, men forbeholder mig retten til at vende tilbage til problemet, hvis det bliver nødvendigt.

Problemet om gratis husmoderafløsning i tilfælde af svangerskab ved fødsel kunne vi jo ikke rigtig nå at afklare i udvalget, fordi det også var vigtigt, at vi blev færdig med lovforslaget. Jeg mener, at det må tages op igen, men måske nok i anden sammenhæng.

Kjær Rasmussen: Mit partis ordfører er ikke til stede, og jeg skal på fru Hanne Reintofts vegne gøre et par bemærkninger.

Lovforslaget er nok blevet noget forbedret under udvalgsbehandlingen, hvilket vi selvfølgelig er tilfreds med, selv om problemerne ikke er løst på en tilfredsstillende måde. Vi må igen beklage den manglende vilje fra regeringspartiernes side til at intensivere uddannelsesbestrebelse og kan tilslutte os det mindretal, der fremhæver fordelene ved gode uddannelsesforhold. Det er altså oven i købet bekræftet — det kan man se af betænkningen — at en veluddannet gruppe udgør den stabileste arbejdskraft.

At enkepensionisterne får hjælp, er vi enige i, og bestemmelserne om børnepasning er blevet lidt bedre.

Det er fordelagtigt, hvis man i cirkulæret understreger, at hjælpen kan udstrækkes ud over 14 dage. Derimod er vi bekymrede over, at man ikke har forstået, at taksterne for husmoderafløsning er så høje, at dette alvorligt begrænser det hjælpetilbud, der er tanken med lovgivningen.

Alt i alt må man sige, at selv om man i udvalget har været inde på mange fornuftige ting, er de i for mange tilfælde henvist til at blive effektueret i cirkulæreform, hvilket ikke er politisk tilfredsstillende.

Vi vil give tilslutning til lovforslaget og håber, at et mere gennemgribende og progressivt forslag snart vil følge efter.

Socialministeren (Nathalie Lind): Jeg takker udvalget for det store arbejde, der er gjort her.

Det spørgsmål, hvor man ikke mener helt at være nået til enighed, er jo, bortset fra ændringsforslag nr. 5, som jeg skal kommentere om lidt, forholdet vedrørende

[Socialministeren.]
 gratis husmoderafløsning ved fødsel. Fra socialdemokratiets side er fremhævet betydningen af en ligestilling med andre grupper i befolkningen. Jeg vil hertil blot sige for det første dette, at i det lovforslag, som den daværende familieminister fremsatte på socialdemokratiets vegne — og det blev jo fremsat så sent som den 9. november 1967 — havde man åbenbart ikke trang til denne ligestilling; der var i hvert fald ikke noget forslag herom.

Jeg synes også, det er rigtigt at nævne, at trangen til, ønsket om at få husmoderafløsning ved fødslen ikke kan være så stort, som det er forudsat af de partier, der taler om disse ting, for undersøgelserne, som vi har foretaget i forskellige kommuner, viser jo, at kun ved 4-9 pct. af samtlige fødsler har man ønske om eller søger man om at få husmoderafløsning. Jeg benægter ikke, at det kan hænge sammen med betalingsspørgsmålet, men det behøver ikke at være tilfældet; måske er vi her inde på et område, hvor familien dog hjælper hinanden til en vis grad.

Med hensyn til det kontroversielle spørgsmålet om obligatorisk eller ikke obligatorisk uddannelse, var fru Lis Groes inde på, at det var beklageligt, at man ikke fra socialministeriets side ville være med, og brugte udtrykket, at det, man undskyldte sig med, var, at tiden ikke var moden. Det virker, synes jeg, lidt underligt at høre disse bemærkninger, når man kan læse i Folketingsstidende, at både ved fremsættelsen af det tidligere lovforslag i november måned 1967 og ved førstebehandlingen så sent som den 6. december 1967 var disse ord, at tiden ikke var moden, nøjagtig de ord, som den daværende familieminister brugte som begrundelse for ikke at ønske indført en obligatorisk uddannelse af husmoderafløsere. Jeg forstod i øvrigt ikke fru Lis Groes' bemærkninger om, at man i udvalget kom lidt længere, men jeg kan måske, hvis det ønskes, få opklaret, hvad der lå i dette, for folketingsvalget blev som bekendt udskrevet meget kort efter.

Mit principielle standpunkt i denne sag er, at vi har ca. 3.400 husmoderafløsere, hvoraf $\frac{2}{3}$ ikke har fået nogen uddannelse, til trods for at de har haft mulighed for at komme på kursus og få dækket 80 pct. af

deres indtægtstab som følge af deltagelse i kursus og tilmed få en i hvert fald noget højere løn bagefter. Derfor mener jeg, at det afgørende spørgsmål er dette, om det virkelig er praktisk muligt at sige til mennesker, som er med i dette arbejde eller senere kunne tænke sig at påtage sig dette arbejde, at jer kan vi ikke bruge, for I har ikke villet gennemgå denne uddannelse. Det kan være et teoretisk og ønskeligt mål, men når vi heroverfor hører fra samtlige sider, ikke alene fra regeringspartierne, men også fra oppositionen, at det, som er den allerstørste mangel i dag, er, at vi ikke har tilstrækkeligt personale, at vi ikke har mennesker nok til at klare opgaverne hverken for husmoderafløsning eller for hjemmehjælp, så er jeg meget betænkelig ved det, ikke mindst fordi kommunerne som sagt nærer de samme betænkeligheder ved i dag at gøre denne uddannelse tvungen.

Jeg har den opfattelse, at det stabile korps, som vi skulle nå frem til, får vi ved gradvis at udbygge uddannelsen og ikke mindst ved, som f. eks. også fru Gunhild Due har fremhævet, ude i landkommunerne at kunne anvise de pågældende tilstrækkelig stadigt og regelmæssigt arbejde, og dér tror jeg at vi i forbindelse med kommunalreformkommissionens resultater får helt anderledes muligheder end i dag.

Lis Groes: Vi kan vist desværre ikke blive enige i dag, og jeg vil bare gerne endnu en gang fremhæve, at jeg tror, argumentationen er bundforkert. Jeg tror, at det vil virke stimulerende på tilgangen af husmoderafløsere og hjemmehjælpere, at vi får udbygget denne uddannelse og gjort den obligatorisk. Det kan jo kun blive en skønsag, det indrømmer jeg, men jeg er altså helt overbevist om, at det vil virke i den retning, og at det i særdeleshed vil give os et lidt mere fast korps.

Fru Rigmor Christensen sagde i sit indlæg, at det var helt klart for hende, at uddannelsen burde gøres obligatorisk, og det var jeg glad for. Jeg har siddet og regnet på det, og hvis bare de radikale vil stemme med for det ændringsforslag, der er stillet af S og SF, så er sagen i orden, fru Rigmor Christensen. Det vil virkelig glæde mig.

Hvad endelig angår spørgsmålet om reklame for uddannelsen, da er jeg fuldstæn-

[Lis Groes.]
 dig enig med fru Rigmor Christensen, og hvis vi ikke kan komme igennem nu denne gang med vort forslag, vil også jeg henstille til ministeren, om vi ikke kunne gøre mere reklame for uddannelsen og få udbygget faste uddannelsessteder.

Socialministeren (Nathalie Lind): Jeg har blot den enkelte bemærkning, for at der ikke skal være nogen misforståelse om min holdning eller om regeringens holdning i denne sag. Det er ikke et spørgsmål om, hvorvidt man ønsker, at de pågældende skal have en uddannelse eller ej, det er ikke spørgsmål om uddannelse eller ikke uddannelse, men spørgsmålet er, om der i en situation, hvor kommunerne advarer, hvor den tidligere regering ikke selv ville fremsætte forslag herom, og hvor vi har en meget betydelig mangel på mennesker til at løse disse opgaver, skal stilles krav om en tvungen uddannelse, som måtte medføre, at en del måtte blive afvist og det ville blive endnu vanskeligere at løse opgaverne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2, § 1, således ændret, § 2, ændringsforslag nr. 3, § 3, således ændret, ændringsforslag nr. 4, § 4, således ændret, og § 5 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 forkastedes med 82 stemmer mod 67.

§§ 6-10, ændringsforslagene nr. 6 og 7, § 11, således ændret, og § 12 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for regnskabsåret 1966-67.

(Udvalgets betænkning med tilhørende forslag til folketingsbeslutning (nr. XII) findes i tillæg B: sp. 385).

Sagen sattes til forhandling.

Jørgen Jensen: Udvalget stiller enstemmigt forslag om, at dette regnskab godkendes, og jeg har ikke flere bemærkninger i den anledning.

Men jeg vil gerne fremkomme med en enkelt mere procedurepræget bemærkning. Vi havde indtil for et år siden en lov om Kongeriget Danmarks Hypotekbank af 13. april 1954, og i denne lov stod der i § 13 bl. a., at bankens regnskaber revideres af to af finansministeren udnævnte revisorer. Endvidere stod der:

„Om bankens årsregnskab afgiver revisorerne inden udgangen af det kalenderår, hvori regnskabet er afsluttet, beretning til folketingset, der efter regnskabets forelæggelse for statsrevisorerne tager beslutning om samme.“

Helt logisk i overensstemmelse med denne lovregel har folketingset hidtil i henhold til folketingsets forretningsordens § 7, stk. 5, nedsat et særligt udvalg ved hvert folketingsårs begyndelse, for at dette udvalg kunne behandle dette regnskab og foretage indstilling til folketingset om at tage beslutning om regnskabet.

Nu fik vi imidlertid den 3. juni 1967 en ny lov om Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning, og i denne lovs § 11 står bl. a. følgende:

„Bankens regnskaber revideres af to revisorer, der udnævnes af finansministeren for 3 år ad gangen.“

I stk. 3 står der:

„Det påhviler revisorerne inden udgangen af det kalenderår, hvori regnskabet er afsluttet, at afgive beretning til folketingset, finansministeren, bankens bestyrelse og vedkommende revisionsdepartement.“

Der står altså ikke i den nye lov noget om, at folketingset som sådant skal tage beslutning om regnskabet. Derfor kunne jeg tænke mig at rette en, naturligvis ærbødig og meget venlig, henstilling til folketingsledelse om at overveje, hvorvidt det er nødvendigt fremover at have dette særlige udvalg, når der ikke skal tages en formel